

ZÁKLADY PRÁVNÍHO ŘÁDU ČR PRO ARCHIVÁŘE

Soukromé právo I.

Mgr. et Mgr. Lenka Šmídová Malárová, Ph.D.

PROGRAM

Základy občanského práva (I. část)

- kolizní pravidla
- předmět úpravy
- osoby
- věci a věcná práva

ZÁKLADY OBČANSKÉHO PRÁVA

**Kolizní
pravidla**

KOLIZNÍ PRAVIDLA

- Lex superior derogat legi inferiori
- Lex specialis derogat legi generali
- Lex posterior derogat legi priori
- Lex posterior generalis non derogat legi priori specialis

KOLIZNÍ PRAVIDLA

■ Lex superior derogat legi inferiori

- právní předpis vyšší právní síly se použije přednostně
- tzn. Ústava a ústavní zákony mají přednost před zákonem a podzákonnými předpisy
- příklad:

§ 2 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

Každé ustanovení soukromého práva lze vykládat jenom ve shodě s Listinou základních práv a svobod a ústavním pořádkem vůbec, se zásadami, na nichž spočívá tento zákon, jakož i s trvalým zřetelem k hodnotám, které se tím chrání. Rozejde-li se výklad jednotlivého ustanovení pouze podle jeho slov s tímto příkazem, musí mu ustoupit.

KOLIZNÍ PRAVIDLA

- **Lex specialis derogat legi generali**
 - přednostní aplikace zvláštního (speciálního) právního předpisu
 - příklad:

§ 9 odst. 2 zák. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku
Soukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy se řídí občanským zákoníkem v tom rozsahu, v jakém je neupravují jiné právní předpisy. K zvyklostem lze hledět tehdy, dovolává-li se jich zákon.

KOLIZNÍ PRAVIDLA

- **Lex posterior derogat legi priori**
 - pozdější právní předpis ruší dřívější
 - příklad:

§ 3029 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

Dovolávají-li se právní předpisy ustanovení, která se tímto zákonem zrušují, vstupují na jejich místo jim odpovídající ustanovení tohoto zákona.

KOLIZNÍ PRAVIDLA

■ Lex posterior generalis non derogat legi priori specialis

- právní předpis pozdější, obecný, neruší právní předpis dřívější, speciální

- příklad:

§ 3029 odst. 2 zák. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

Nestanoví-li tento zákon něco jiného, nejsou dotčena ustanovení právních předpisů z oboru práva veřejného, jakož i ustanovení jiných právních předpisů upravujících zvláštní soukromá práva.

ZÁKLADY OBČANSKÉHO PRÁVA

Předmět
úpravy

PŘEDMĚT ÚPRAVY

Zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

■ obecná část

- zásady soukromého práva
- interpretační pravidla
- ochrana soukromých práv
- tzv. statusová práva
- věci a jejich rozdělení
- právní skutečnosti

■ zvláštní část

- rodinné právo
- absolutní majetková práva
 - věcná práva
 - dědické právo
- relativní majetková práva
 - závazkové právo
- přechodná a závěrečná ustanovení

ZÁKLADY OBČANSKÉHO PRÁVA

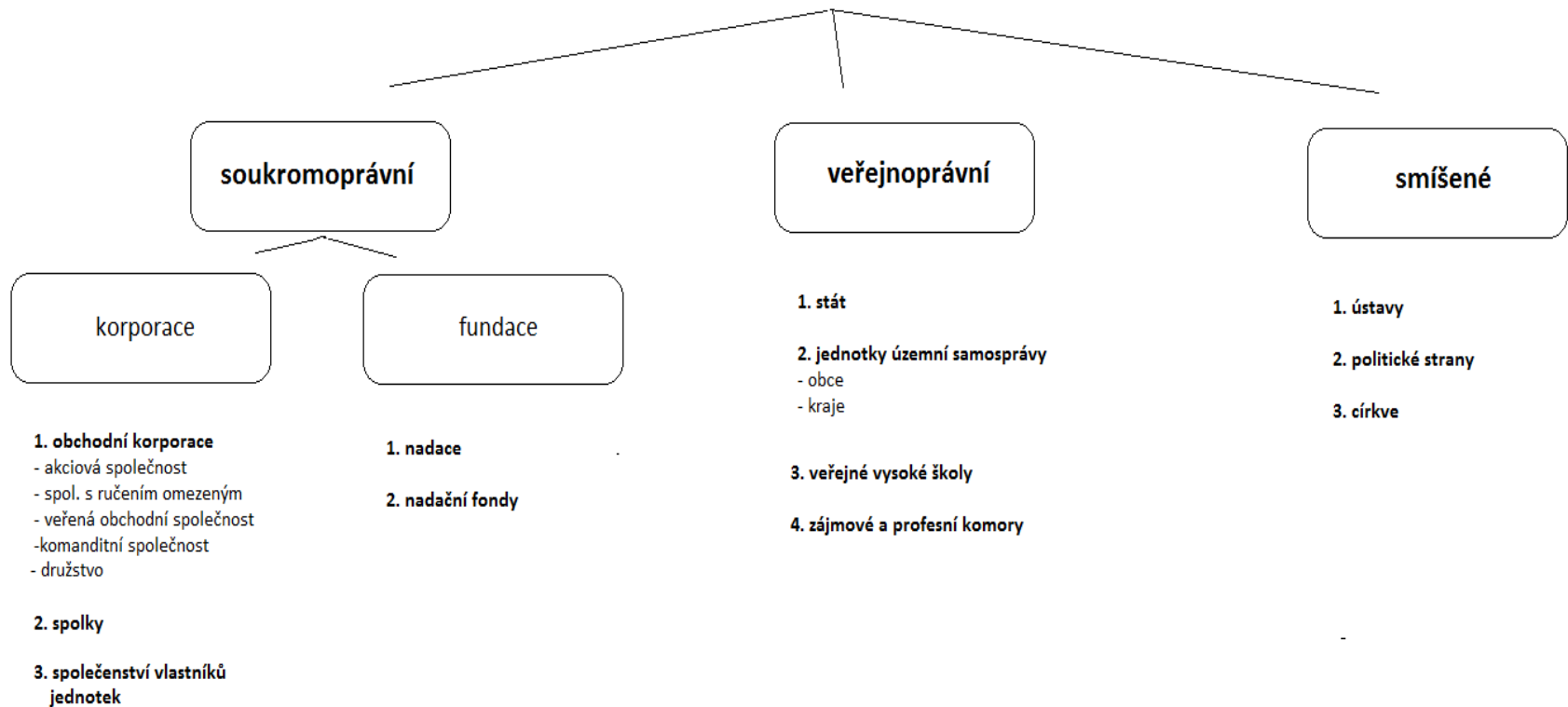
OSOBY

OSOBY

- FO a PO = osoby v právním smyslu
- právní osobnost
 - dříve právní subjektivita
 - způsobilost mít práva a povinnosti
 - FO od narození do smrti
 - PO od vzniku do zániku
- svéprávnost
 - způsobilost k právním/protiprávním jednáním
 - FO nabývá postupně
 - PO nabývá vznikem

OSOBY

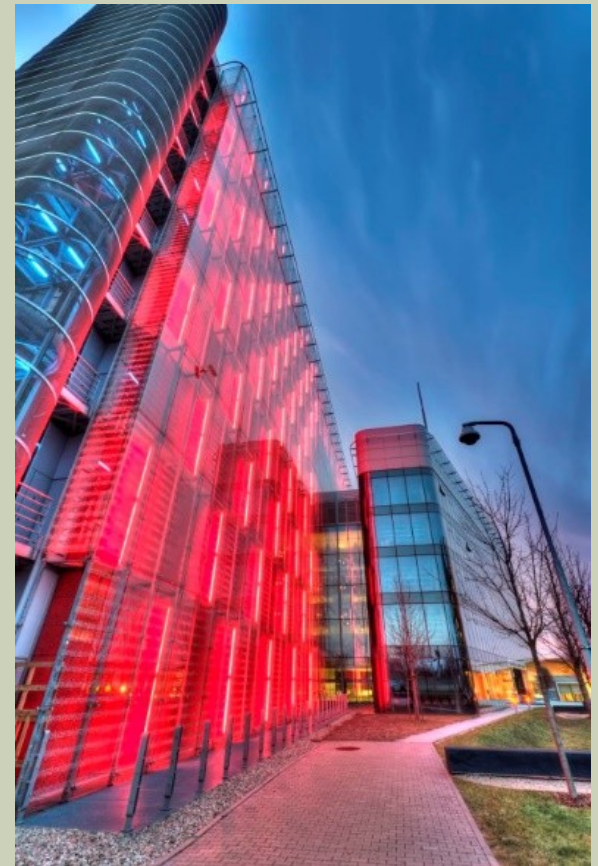
právnícké osoby

OSOBY

■ příklad:

- MZA (Moravský zemský archiv)
 - organizační složka státu
 - nemá vlastní právní osobnost ani svéprávnost
 - nemá status právnické osoby
 - jako OSS zastupuje právnickou osobu – tj. stát

ZÁKLADY OBČANSKÉHO PRÁVA

VĚCI
A VĚCNÁ
PRÁVA

VĚCI

dělení věcí

obchodovatelné

neobchodovatelné

hlavní

vedlejší

movité

nemovité

hmotné

nehmotné

zastupitelné

nezastupitelné

individuálně určené

druhově určené

spotřebitelné

nespotřebitelné

dělitelné

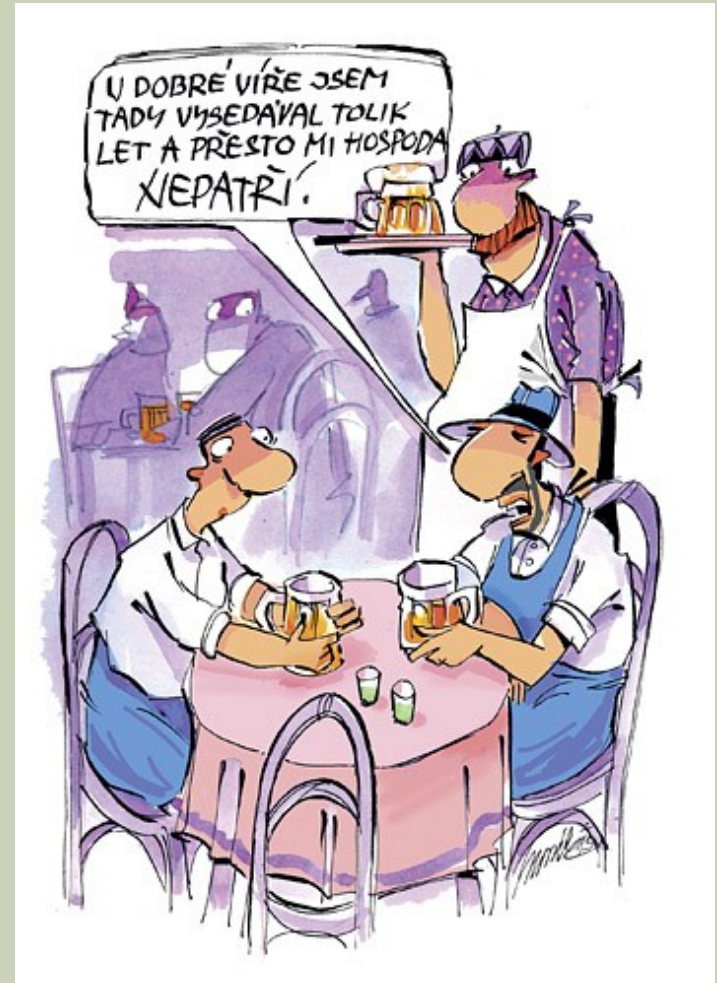
nedělitelné

VĚCNÁ PRÁVA

- **absolutní majetková práva**
- **dvě kategorie**
 - věcná práva k věci vlastní (tzv. *iura in re*)
 - držba
 - vlastnické právo
 - věcná práva k věci cizí (tzv. *iura in re aliena*)
 - věcná břemena
 - služebnosti
 - reálná břemena
 - zástavní právo
 - zadržovací právo
 - právo stavby
 - předkupní právo

VĚCNÁ PRÁVA K VĚCI VLASTNÍ

- držba
 - faktický stav
 - „předstupeň“ vlastnického práva
 - jeden z předpokladů vydržení
 - znaky:
 - schopnost věc ovládat
 - chovat se k věci jako vlastník
 - liší se od detence
 - druhy držby:
 - řádná
 - poctivá
 - pravá

VĚCNÁ PRÁVA K VĚCI VLASTNÍ

- **vlastnické právo**
 - právní stav
 - právo věc držet, užívat, požívat, zcizit, příp. zničit
 - lze nabýt:
 - originárně
 - přírůstek
 - přivlastnění
 - nález
 - vydržení
 - derivativně
 - smlouva
 - rozhodnutím orgánu veřejné moci
 - zákon

VĚCNÁ PRÁVA K VĚCI CIZÍ

■ zástavní právo

- zajišťovací funkce
- movité i nemovité věci
- vztahuje se na věc hlavní, vč. přírůstků a příslušenství

■ zadržovací právo

- zajišťovací funkce
- typicky u úschovy nebo opravy věci

■ právo stavby

- právo zřídit na cizím pozemku stavbu
- obvykle za úplatu
- dlouhodobý charakter
- vlastníkem stavby bude vlastník pozemku
- vzájemné předkupní právo

VĚCNÁ PRÁVA K VĚCI CIZÍ

■ předkupní právo

■ druhy:

- dle závaznosti
 - věcné
 - obligační
- dle právního důvodu
 - zákonné
 - smluvní

■ věcná břemena

- služebnosti
- reálná břemena

■ služebnosti

- povinnost něco strpět
- např. svod dešťové vody na pozemek, průchod přes pozemek

■ reálná břemena

- povinnost něco vykonat, příp. dát
- např. výměnek

DĚKUJI ZA POZORNOST!